

DE MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMSE MINISTER VAN ECONOMIE,
INNOVATIE EN INDUSTRIE, BUITENLANDSE ZAKEN, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: VLAAMS DEFENSIEPLAN

Samenvatting:

De voortdurend veranderde geopolitieke context dwingt ons strategisch vooruit te denken en heeft ons doen inzien dat investeren in defensie, veiligheid en onze weerbaarheid als samenleving geen vrijblijvendheid meer is, maar een noodzaak. Vlaanderen staat klaar om zijn verantwoordelijkheid te nemen en het beleid met betrekking tot defensie mee vorm te geven en tegelijk een sterke Vlaamse defensie-industrie uit te bouwen. Dit doen we gecoördineerd met de federale overheid en binnen het Europese en internationale kader.

Dit Vlaams Defensieplan bundelt de verschillende acties en beleidsinitiatieven die een stimulans kunnen geven aan de Vlaamse defensiesector. Hier maken een helder en robuust beleidskader, investeringen in de defensie-industrie, het stimuleren van onderzoek, ontwikkeling en innovatie, maximale begeleiding van bedrijven, crisisparaatheid en cyberveiligheid, snellere en soepelere omgevingsvergunningen, infrastructuur, opleiding en werk, het versterken van onze burgerlijke weerbaarheid en soepele regels voor reservisten bij de overheid deel van uit.

A. ONZE VLAAMSE STERKTES IN DEFENSIE VERDER UITBOUWEN

De wereld rondom ons verandert in ijtempo. Na jaren van relatief stabiele vrede, dwingt een steeds sneller veranderende **geopolitieke context** ons nu om strategisch vooruit te denken. De Russische invasie van Oekraïne heeft ons op harde wijze doen inzien dat vrede op het Europees vasteland niet vanzelfsprekend meer is en dat investeren in de defensie- en veiligheidsindustrie een noodzaak is. *Si vis pacem, para bellum. Als je vrede wil, bereid je dan voor op oorlog.* Vlaanderen staat klaar om zijn verantwoordelijkheid te nemen en het beleid met betrekking tot defensie mee vorm te geven en tegelijk een sterke Vlaamse defensie-industrie uit te bouwen. Dit doen we gecoördineerd met de federale overheid en binnen het Europese en internationale kader. We zoeken mee naar oplossingen voor geopolitieke uitdagingen. Met één enkel doel voor ogen: vrede en stabiliteit vinden zodat vrijheid, vrijhandel en welvaart kan zegevieren.

Op 4 maart 2025 lanceerde de Europese Commissie **het plan 'Rearm Europe'**. Dat moet ervoor zorgen dat de Europese lidstaten 800 miljard euro kunnen investeren in defensie. Daarmee wil Europa een versnelling hoger schakelen om de eigen militaire slagkracht te versterken. De federale overheid houdt zichzelf tegelijk de doelstelling voor om de **2%-NAVO-norm** te behalen (momenteel haalt België 1,3%). Dat betekent eveneens een miljardenimpuls in defensie-investeringen, want het halen van de 2%-norm betekent een extra investering van 4,5 miljard euro op federaal niveau. Er komen grote investeringen in de Europese defensie-industrie, met opportuniteiten voor onze Vlaamse industrie en kennisinstellingen. De Vlaamse Regering wil prioritair inspelen op deze opportuniteiten voor de verdere ontwikkeling van onze Vlaamse defensie-industrie en –innovatie. Door slim en gericht te investeren, versterken we ook onze economie en creëren we nieuwe kansen voor Vlaamse bedrijven. Zo kunnen we onze weerbaarheid opschroeven.

Vlaamse investeringen op het vlak van defensie (industrie, O&I, infrastructuur...) vallen volgens de NAVO-regels niet onder de NAVO-norm, hoewel deze investeringen ook gezien zouden kunnen worden als defensie-gerelateerde uitgaven. Vanuit de Vlaamse Regering zal in overleg met de federale regering initiatief genomen worden richting de NAVO.

De **Vlaamse defensie-industrie** is beperkt in omvang, maar hoogtechnologisch en vooral actief in niches. De defensiesector wordt net steeds technologie-gedreven, met digitale toepassingen zoals data-analyse, cybersecurity en drones die een cruciale rol spelen. Dit opent dus deuren voor Vlaamse nichebedrijven en KMO's die wendbaar inspelen op de noden van de markt. De groeiende exportcijfers in defensiegerelateerde producten en de stijgende voorafgaande machtigingen die bedrijven nodig hebben om te kunnen exporteren, tonen de sterke interesse van de Vlaamse bedrijven in de defensie-industrie. Het groeipotentieel in deze sector mag dan ook niet onderschat worden. Vlaanderen beschikt bovendien over toonaangevende kennisinstellingen en innovatieve spin-offs die mee kunnen bouwen aan de defensie van de toekomst. We willen onze bedrijven en kennisinstellingen ondersteunen via de creatie van een gunstig ecosysteem gericht op defensie, waarin ze zich maximaal kunnen ontplooiën, ondernemen en internationaliseren.

We zijn ook niet naïef naar de mogelijke **(kennis)veiligheidsgevolgen** die de uitbouw van een breder defensie- en veiligheidssysteem met zich meebrengt. We wapenen onze

kennisinstellingen en bedrijven dan ook verder tegen ongewenste buitenlandse inmenging. Om onze samenleving **weerbaar te maken** tegen de dreiging van (hybride) oorlog en ondermijning is een doorgedreven inzet op diplomatie en internationale samenwerking voor vrede en veiligheid belangrijk. Diplomatie blijft dan ook een onmisbare pijler in de bevordering van vrede en stabiliteit, ook voor Vlaamse welvaartscreatie.

Met dit **Vlaamse Defensieplan** lanceert de Vlaamse Regering een overheidsbreed beleidsplan voor veiligheid en defensie, met volgende actiedomeinen als **tien kernpijlers**:

1. een helder en robuust beleidskader;
2. investeringen in defensie;
3. onderzoek, ontwikkeling en innovatie;
4. maximale begeleiding van bedrijven;
5. crisisparaatheid en cyberveiligheid;
6. omgevingsvergunningen;
7. infrastructuur;
8. opleiding en werk;
9. burgerlijke weerbaarheid;
10. reservisten bij de Vlaamse en lokale overheid.

De EU fungeert meer dan ooit als ons referentiekader. **Administratieve vereenvoudiging en no-gold plating** vormen de leidraad. De Vlaamse overheid legt zelf geen hogere standaarden, doelen of normen bij de omzetting van Europese of andere internationale regelgeving naar Vlaamse regelgeving om de Vlaamse economie en concurrentiepositie niet te ondergraven.

B. ACTIEDOMEINEN

1. Een helder en robuust beleidskader voorzien voor de defensie-industrie

We voorzien een geactualiseerd en performant beleids- en regelgevend kader dat Vlaamse bedrijven rechtszekerheid en een gelijk speelveld biedt, met oog voor zowel strategische autonomie als Europese en internationale samenwerking.

1.1 Afschaffing Omzendbrief Muyters

Sinds 2018 biedt de Omzendbrief Muyters een soepeler kader voor **overheidssteun aan onderzoeks- en innovatieprojecten met mogelijke militaire toepassingen**. Onderzoeksprojecten rond offensieve wapensystemen die beschreven worden in de Gemeenschappelijke EU-lijst van militaire goederen kunnen geen Vlaamse ondersteuning krijgen. Voor de andere categorieën op de Gemeenschappelijke EU-lijst kan wel Vlaamse ondersteuning geboden worden, tenzij het project uitgesloten wordt door een bindend negatief advies van een Ethisch en Strategisch Adviescomité. Daarnaast is cofinanciering mogelijk van alle militaire O&O&I-projecten in de context van federale, Europese en internationale programma's, waar al ethische richtlijnen van toepassing zijn.

Terwijl de Omzendbrief Muyters in principe alleen van toepassing is op O&O&I-subsidies van het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO), stemmen verschillende andere entiteiten

(PMV, universiteiten, ...) hun werking af op de principes van de Omzendbrief. Ondanks deze versoepelingen ten opzichte van de Richtlijnen Van den Brande (1994 en 1999) wordt deze omzendbrief door actoren in de defensiesector toch ervaren als **'beleid met de handrem op'**, wat niet te rijmen valt met inspanningen die nodig zijn op het vlak van defensie in de huidige geopolitieke context.

De Vlaamse Regering wil een belangrijk signaal geven aan de sector en **schaft daarom vanaf heden de richtlijnen Van den Brande en de Omzendbrief Muyters af**. De uitsluiting van bepaalde militaire categorieën geldt daardoor niet meer voor overheidssteun aan O&O&I-projecten.

Het Ethisch en Strategisch Adviescomité (ESAC) geeft een bindend advies omtrent projecten van hoofdzakelijk militaire aard, tenzij deze reeds onderworpen zijn geweest aan ethische richtlijnen en controle (in het kader van onderzoeksprojecten binnen Europese programma's en federale militaire programma's). Dit adviescomité zal een proportionaliteitstoets doen waarin het rekening houdt met ethiek, veiligheid, Europese integratie, buitenlands beleid, wapenexport en economisch en innovatiebeleid. Dit impliceert de uitsluiting van onderzoek naar wapensystemen die in strijd zijn met het internationaal recht. De samenstelling van het ESAC zal multidisciplinair zijn en de expertise van de leden zal de voorgestelde criteria weerspiegelen. De samenstelling van het ESAC zal meegedeeld worden aan de Vlaamse Regering.

Bedrijven zullen bij subsidieaanvragen bewust gemaakt worden van de bestaande Vlaamse exportcontroleverplichtingen. De administratieve belasting voor de indiener wordt hierin minimaal gehouden.

Timing: onmiddellijk

1.2 Actualisatie Wapenhandeldecreet

Om in te spelen op de veranderende geopolitieke context en om onze strategische onafhankelijkheid in de Vlaamse defensie-industrie te verhogen, is het noodzakelijk om ons beleid inzake export en exportvergunningen te actualiseren.

De **huidige regelgeving** wordt als **te complex en weinig flexibel** ervaren. Ze gaat op bepaalde punten ook verder dan het Europese referentiekader en schrijft een strengere toepassing voor. Dit vormt een hinderpaal voor de ontwikkeling van de bredere Vlaamse defensie-industrie. Om onze defensie-industrie te boosten en onze bedrijven die hierin actief (willen) zijn maximaal te faciliteren, is een kwaliteitsvolle en duidelijke regelgeving van belang. Een efficiënte exportcontrole die focust op reële dreigingen en een gelijk speelveld voor Vlaamse defensiebedrijven dringt zich dan ook op.

Het Europees kader wordt het referentiekader. We vermijden hierbij *gold plating*, maar enten ons op de verplichte standaarden hieruit. Zo bepaalt het Europees gemeenschappelijk standpunt inzake wapenexport dat een vergunning geweigerd wordt als:

- De vergunning in strijd is met de internationale verbintenissen en verplichtingen van de lidstaat (zoals bij VN-, OVSE- of EU-wapenembargo's);

- Een duidelijk risico bestaat dat de goederen gebruikt worden voor binnenlandse onderdrukking;
- Een duidelijk risico bestaat dat de goederen gebruikt worden bij het begaan van ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht;
- De goederen gewapende conflicten uitlokken of verlengen, dan wel bestaande spanningen of conflicten in het land van eindbestemming verergeren;
- Een duidelijk risico bestaat dat het land van eindgebruik de goederen gebruikt voor agressie jegens een ander land of er kracht mee wil bijzetten voor territoriale aanspraken.

We **herzien het Vlaams Wapenhandeldecreet** en de toepassing ervan. Als **krachtlijnen** hanteren we:

- De EU wordt hét referentiekader waarbij principes zoals '*no-gold plating*', '*only-once*' en '*level playing field*' het uitgangspunt vormen.
- We werken aan een efficiëntere en effectievere controle op het eindgebruik van wapens en dual use-goederen en we herbevestigen het exportverbod van wapens naar Israël.
- Differentiatie in dossierbehandeling: de zwaarte van de procedure reflecteert de risicogevoeligheid en complexiteit van het dossier. Zo zal het exportvergunningenbeleid ten aanzien van EU-lidstaten sterk vereenvoudigd worden aangezien zij gebonden zijn door hetzelfde Europese kader dat juridisch afdwingbaar is. Zo dient bij uitvoer buiten de EU in dit kader o.a. nagegaan te worden of dit niet bijdraagt aan een gewapend conflict. Bovendien hangt dit alles samen met het nodige toezicht op de compliance van de bedrijven die gebruik maken van de flexibele systemen en het handhavingsbeleid.
- Een vereenvoudigd en duidelijk kader met een verlaagde administratieve last voor de bedrijven. We doen ook bredere aanpassingen om de pijnpunten in de regelgeving aangekaart door de bedrijven te remediëren. We vragen daarbij advies van de relevante stakeholders, zoals Agoria en het Vlaams Vredesinstituut.
- Er wordt rekening gehouden met de nationale veiligheidsbelangen en de specificiteit van de Vlaamse industrie.

Timing: De voorbereidingen van het regelgevend traject zijn reeds opgestart, met als doelstelling afronding eerste jaarhelft 2026.

1.3 Snellere doorlooptijden voor exportvergunningen

Voor Vlaamse bedrijven die actief zijn op het internationale toneel is een efficiënte afhandeling van exportvergunningen cruciaal. Een trage doorlooptijd kan leiden tot leveringsvertragingen, hogere kosten en gemiste opportuniteiten. De groeiende exportcijfers tonen bovendien aan dat Vlaamse defensiebedrijven strategische kansen grijpen binnen de nieuwe geopolitieke context. Opvallend is ook de stijging in voorafgaande machtigingen. Dit weerspiegelt een toenemende interesse vanuit de Vlaamse industrie om deel te nemen aan samenwerkingsprogramma's rond defensie. Om die opportuniteiten te kunnen verzilveren en onze internationale concurrentiepositie te versterken, zijn **snellere en efficiëntere exportvergunningsprocedures** cruciaal, zonder daarbij afbreuk te doen aan risicomanagement en veiligheid.

De **doorlooptijden van exportvergunningen** worden zo kort mogelijk gehouden. Concreet zetten we in op 3 acties:

- De procedures worden maximaal gestroomlijnd en vereenvoudigd binnen de contouren van de huidige regelgeving. Hierbij worden de exportvergunningsaanvragen, het aanleveren van eindgebruikersgaranties (EUC), het rapporteren op exportvergunningen en de voorafgaande machtigingsprocedure administratief tegen het licht gehouden. Het principe waarbij het risico van de transactie de zwaarte van de procedure bepaalt, vormt hierbij het uitgangspunt.
- We zetten versterkt in op een proactieve *outreach*. Bedrijven die actief zijn in de sector, de intentie hebben om dat te zijn of die interesse tonen in deelname aan defensie-initiatieven, krijgen actieve begeleiding bij hun eerste stappen in exportcontrole.
- We bekijken een gerichte versterking van de dienst Controle Strategische Goederen om de stijgende tendens in exportvergunningsaanvragen te capteren en de doorlooptijden van de exportvergunningen te versnellen.

Timing: zomer 2025

2. Investeren in defensie-industrie

Naast het wegwerken van regelgevende barrières is **vlotte toegang tot financiering** cruciaal voor onze bedrijven. Vlaanderen beschikt al over een sterk instrumentarium aan financiële steunmechanismen, maar we versterken dit verder om beter in te spelen op de specifieke uitdagingen van de defensie- en veiligheidsindustrie en zorgen voor ruimere bekendmaking ervan. Via bevoegde agentschappen zoals VLAIO, PMV en LRM ontwikkelen we aangepaste financieringsinstrumenten. We houden daarbij rekening met lange ontwikkelcycli, de nood aan risicokapitaal en de impact van exportcontroles. We zetten ook in op een snellere toekenning van steun, zodat bedrijven tijdig over de nodige middelen beschikken om te groeien en te innoveren.

2.1 O&O-steun vanuit VLAIO

Vlaanderen wil mee investeren in defensie en inspelen op opportuniteiten om onze defensie-innovatie verder te ontwikkelen. De geopolitieke context biedt immers uitdagingen, maar ook opportuniteiten voor Vlaanderen. We willen onze bedrijven op korte termijn ondersteunen in hun projecten gericht op defensie, alsook een stimulans geven om vanuit civiele toepassing te gaan kijken naar *dual-use* en defensietoepassingen.

Daarom moeten Vlaamse defensiespelers vandaag al gestimuleerd worden om de weg te vinden naar de O&O-steun vanuit VLAIO, tegelijk met de afschaffing van de Omzendbrief Muyters. Op (middel)lange termijn zorgen we via de opzet van een Impulsprogramma voor een gefocuste inzet van de middelen voor industrie en innovatie in de sector van veiligheid en defensie-industrie (zie 3.1).

We lanceren **dit jaar nog een specifieke oproep voor O&O-projecten** gericht op defensie en maken daar (binnen de beschikbare middelen voor O&O) **10 miljoen euro** voor vrij. In dit kader krijgen bedrijven tijdelijk de mogelijkheid om O&O-projecten in te dienen onder een aangepast regime met aantrekkelijkere voorwaarden dan onder het regulier kader. Daarvoor kijken we o.m. naar verhoogde steunpercentages, een gereduceerde doorlooptijd, vereenvoudigde evaluatiecriteria, vereenvoudigde templates. We trekken voor deze specifieke oproep de bestaande steunpercentages als volgt op:

- Voor ontwikkelingsprojecten trekken we de steun voor kleine ondernemingen op van 50% naar maximaal 60% en voor grote ondernemingen van 35% naar maximaal 40%;
- Voor onderzoeksprojecten trekken we de steun voor kleine ondernemingen op van 60% naar maximaal 80% en voor grote ondernemingen van 60% naar maximaal 65%;
- De toeslag voor samenwerking met bedrijven wordt verhoogd van 10% naar maximaal 15%.

We beogen een **oplopend traject voor het O&O-budget vanuit VLAIO voor defensie om het te laten meegroeien met de industrie**. Vanaf de opstart van het Impulsprogramma (zie 3.1) zal dit budget daarmee in lijn gebracht worden en met het oog daarop ingezet worden.

Timing: lancering voorjaar 2025

2.2 Investeringsinstrumenten van PMV en LRM

PMV en LRM richten hun investeringen tot nu toe niet naar defensiebedrijven (o.m. doordat ze hun beleid afstemmen op de Omzendbrief Muyters), hoewel ze **met hun expertise, hun netwerk en investeringsinstrumenten perfect gepositioneerd** zijn om meer in defensie te gaan investeren. Ze hebben in het verleden, met de coronacrisis, alvast aangetoond heel flexibel te kunnen inspelen op veranderende omstandigheden, waardoor ze snel een aangepast instrumentarium op touw kunnen zetten. Ze treden ook op als hefboomfinancier of facilitator, waardoor ze private middelen kunnen mobiliseren voor bedrijven en projecten die een toegevoegde waarde bieden voor Vlaanderen. Ten slotte kan infrastructuur waar bedrijven activiteiten kunnen ontwikkelen hier ook een belangrijke rol gaan spelen (bijv. DronePort).

We roepen PMV en LRM op om hun bestaande instrumentarium meer op defensiebedrijven te gaan richten. Met een breed scala aan financieringsmogelijkheden – van standaardleningen en cofinanciering tot kapitaalinvesteringen en Gigarant-waarborgen – kunnen PMV en LRM innovatieve en strategische spelers in de sector ondersteunen. We vragen hen om hun interne regels te evalueren en daar waar nodig bij te sturen om deze opdracht mogelijk te maken.

Timing: vanaf voorjaar 2025

2.3 Oprichten Defensiefonds

Om investeringen in defensiebedrijven of bedrijven geïnteresseerd in defensie optimaal te ondersteunen, is de oprichting van een Defensiefonds aanbevolen. Dit fonds brengt private en publieke spelers samen waarbij het de bedoeling is tot 1 miljard euro kapitaal te kunnen

mobiliseren. Vlaanderen draagt bij aan het fonds via een kapitaalinjectie binnen PMV. Publieke en private spelers (LRM, financiële instellingen, verzekeringsmaatschappijen...) zullen gevraagd worden ook bij te dragen aan het fonds. Net zoals bij het Welvaartsfonds zorgen we ervoor dat meer dan 50% van het kapitaal privaat is, en houden we het fonds ook buiten consolidatie. Om echter snel van start te kunnen gaan nemen we de eerste investeringen op de balans van PMV.

De focus ligt expliciet op hoogtechnologische bedrijven met toepassingen binnen **dual-use** of met potentieel voor civiel gebruik.

Om maximale slagkracht te garanderen, is een samenwerking tussen Vlaamse publieke spelers en andere partners gewenst. We treden hiervoor in overleg met private partners, maar we bekijken ook of er synergieën mogelijk zijn met het federaal niveau. Door deze krachtenbundeling wordt publiek en privaat kapitaal optimaal gepoold voor gerichte en strategische investeringen in de defensie-industrie.

We gaan over tot de **oprichting van een Defensiefonds**. We gaan daarvoor in de eerste plaats in overleg met betrokken partijen, zowel private partners als publieke, om de modaliteiten uit te werken.

Timing: vanaf voorjaar 2025

2.4 Europese financieringskansen voor de Vlaamse defensie-industrie

De Europese beleidsdynamiek biedt nieuwe financieringsmogelijkheden die Vlaanderen proactief moet benutten en beïnvloeden. Op 19 maart 2025 presenteerden de Europese Commissie en de hoge vertegenwoordiger het **Witboek over Europese defensie — Readiness 2030**. Als onderdeel van ReArm Europe / Readiness 2030 publiceerde de Commissie tegelijk ook een defensiepakket dat de EU-lidstaten financiële hefboomen biedt om meer investeringen in defensievermogens te doen. Terwijl ReArm Europe / Readiness 2030 de pan-Europese defensievermogens versterkt met nieuwe financiële middelen, schetst het witboek een nieuwe aanpak van defensie en identificeert het de daarmee gepaard gaande investeringsbehoeften.

We zetten verder in op **actieve en doorgedreven belangenbehartiging** op Europees niveau en zorgen ervoor dat de **financieringskansen maximaal doorstromen** naar de Vlaamse belanghebbenden. We blijven daarbij inspelen op Europese initiatieven voor de versterking van de defensie-industrie, zoals het “ReArm Europe”-plan en het ‘Witboek over de toekomst van de Europese defensie’ van de Europese Commissie.

Timing: doorlopend

3. Stimuleren O&O&I rond defensie en veiligheid

Onze Vlaamse bedrijven en kennisinstellingen zijn **wereldtop** in onderzoek, ontwikkeling, technologie en industrie. We wenden deze hoogtechnologische sterktes aan voor veiligheids- en defensieoplossingen in de internationale markt. Dankzij die marktpositie versterken we ook

onze strategische autonomie binnen de Europese Unie en de NAVO en vergroten we tegelijk onze eigen weerbaarheid in deze turbulente geopolitieke tijd.

We stimuleren technologische vernieuwing, de uitbouw van toekomstgerichte ecosystemen en de toeleiding naar federale, Europese en internationale O&O&I-opportunities. Vanuit Vlaanderen faciliteren we een **ecosysteem** waarin defensie, de bedrijfswereld en kennisinstellingen samenwerken aan militaire productinnovaties.

3.1 Opzetten van een Impulsprogramma

Om onze innovatieve sterktes en de industrie op het vlak veiligheid en defensie aan te zwengelen en verder uit te bouwen op lange termijn in Vlaanderen, zetten we een **impulsprogramma** op. Dat impulsprogramma heeft als doel een langere termijn “impuls” te geven aan defensiesector in Vlaanderen en de **Vlaamse langetermijnstrategie** in de thematiek uit te zetten.

Ter voorbereiding van het impulsprogramma worden in een eerste fase **oriëntatieroadmaps** ontwikkeld in **verschillende technologie- en toepassingsdomeinen**, belangrijk in veiligheid en defensie zoals luchtvaart, ruimtevaart, maritiem, cybersecurity, om Vlaanderen op langere termijn in strategische domeinen op verschillende niveaus te positioneren en verankeren. De roadmaps worden ontwikkeld in een triple helix-constellatie. Ze starten vanuit de Vlaamse sterktes “*technology push*”, maar zoeken het snijpunt met de “*technology pull*”, dus met specifieke veiligheids- en defensienoden op federaal, Europees en internationaal niveau waaraan Vlaanderen kan bijdragen.

Deze roadmaps zullen inhoud en focus geven, waarrond **ecosystemen** zich verder kunnen uitbouwen en innovatie verder aangewakkerd kan worden. Ze zullen tegelijk richting geven aan de Vlaamse **O&O&I-steun voor defensie op middellange en langetermijn**. Deze roadmaps zullen de Vlaamse sterktes duidelijk maken, waardoor Vlaanderen zich makkelijker zal kunnen positioneren en manifesteren op federaal, Europees en internationaal niveau. Bovendien zullen buitenlandse markten Vlaamse sterktes en spelers sneller kunnen identificeren, wat zal bijdragen aan een verhoogde deelname in O&O-initiatieven, alsook in waardeketens en exportopportuniteiten.

Het impulsprogramma zal in het **najaar van 2025 ter beslissing** voorgelegd worden via een nota aan de Vlaamse Regering. Voor de opstart van het impulsprogramma zal in 2025 een **opstartbudget** voorzien worden van 5 miljoen euro. Het impulsprogramma zal vanaf 2026 tot en met 2029 jaarlijks over een vast budget kunnen beschikken, en ook richting geven aan de nieuw voorziene middelen voor **O&O-projecten** gericht op defensie (zie 2.1). We beogen voor het impulsprogramma een budgettaire groeipad tot een enveloppe van maximaal 50 miljoen euro in 2029. Het Departement WEWIS wordt belast met de opzet en coördinatie van het impulsprogramma, i.s.m. VLAIO voor de modaliteiten beschreven in 2.1.

Timing: opstart najaar 2025

3.2 Stimuleren van de Vlaamse kennisinstellingen

Vlaamse kennisinstellingen (universiteiten, SOC's, hogescholen en onderzoeksinstituten) spelen een cruciale rol in de **kennisoverdracht** vanuit wetenschappelijk onderzoek naar bedrijven. Universiteiten zijn perfect geplaatst om met hun top strategisch basisonderzoek bij te dragen aan kennis die vereist is in veiligheid en defensie. De hogescholen en SOC's zijn dan weer uitstekende bruggenbouwers tussen de lagere '*Technology Readiness Levels*' (TRL's) en de hogere TRL's, en zijn daarmee een essentiële link tussen kennis en industrie, waarbij valorisatie centraal staat. Hogescholen spelen een belangrijke rol in het versterken van de samenwerking tussen defensie en civiele bedrijven. Vanuit hun **praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek** gaan zij hands-on aan de slag met nieuwe oplossingen en technologische doorbraken. Hogescholen zijn dan ook optimaal geplaatst voor het uitbouwen van een ecosysteem van accelerators en ontwikkel- en testfaciliteiten. Onze SOC's (imec, VITO, Flanders Make, VIB) beschikken over een bijzonder kennispotentieel en expertise die ook geactiveerd kunnen worden om onze Vlaamse defensie-industrie te stimuleren. Technologische innovatie is ook voor de defensie-industrie cruciaal.

Er is echter veel **terughoudendheid bij onze kennisinstellingen** om in te tekenen op Europese en internationale oproepen rond defensie, maar ook om samen te werken met Defensie. Nochtans zijn er heel wat opportuniteiten, ook in het kader van *dual-use*. Onze Vlaamse kennisinstellingen moeten daarom meer gestimuleerd worden om actief bij te dragen aan de veiligheids- en defensie-uitdagingen en daarbij de opportuniteiten voor deelname aan federale, Europese en internationale defensie-initiatieven te verkennen. Het is belangrijk dat onze kennisinstellingen bijdragen aan de veiligheids- en defensie-uitdagingen van vandaag en morgen. Naast een mentaliteitswijziging die zich opdringt, nemen we ook een aantal concrete maatregelen.

- We knopen het gesprek aan met de kennisinstellingen omtrent een nieuw ethisch afsprakenkader.
- Naar analogie met de Baekeland- en Innovatiemandaten binnen VLAIO bieden we onderzoekers de kans om hun doctoraat bij een defensiebedrijf of samen met een defensiebedrijf uit te voeren. We lanceren dit jaar nog een call voor deze beurzen (binnen VLAIO).
- We zetten een specifiek programma rond defensie op voor hogescholen en lanceren dit jaar nog een call voor praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek in defensie.
- Bij de onderzoeks- en valorisatieprogramma's voor ruimtevaart wordt bijkomende aandacht besteed aan opportuniteiten i.h.k.v. defensie-uitdagingen.

Timing: vanaf voorjaar 2025

3.3 Kennisveiligheid

Internationale onderzoekssamenwerking is een katalysator voor excellent onderzoek. Weliswaar brengt een dergelijk open karakter ook een aantal uitdagingen met zich mee. In de huidige context van geopolitieke machtsverschuivingen komen, o.a. door beïnvloeding en inmenging, niet alleen wetenschappelijke waarden zoals academische vrijheid, wetenschappelijke integriteit en onderzoeksethiek onder druk te staan, maar dreigt ook het **gevaar voor ongewenste kennisoverdracht en misbruik van onderzoeksresultaten**. Wetenschappelijke kennis en daaruit voortvloeiende toepassingen worden immers meer en

meer strategisch ingezet als één van de instrumenten om op het wereldtoneel politiek, economisch en/of militair sterker te staan met mogelijk negatieve gevolgen voor bv. de veiligheid en het innoverend vermogen van Vlaanderen, België en Europa.

We **rollen daarom bij alle Vlaamse kennisinstellingen een sterker kennisveiligheidsbeleid** uit gebaseerd op vier pijlers: 1) Verantwoorde partnerschappen; 2) Sensibilisering van de onderzoekers; 3) Monitoring en analyse; en 4) Cyberveiligheid.

Gezien de geopolitieke ontwikkelingen versterken we samen met de Vlaamse kennisinstellingen het beleid rond kennisveiligheid. We helpen hen daarmee met de verdere uitbouw van een kennisveiligheidsloket. De Vlaamse kennisinstellingen worden voorjaar 2025 samengebracht om het nieuwe **kennisveiligheidsbeleid van het FWO** dat begin 2025 is uitgerold, te bespreken en te zien welke concrete stappen er moeten gezet worden om dit Vlaanderen-breed uit te rollen.

We bekijken voorjaar 2025 om naar analogie met het reisadvies van de FOD Buitenlandse zaken een **tool ter beschikking te stellen** die onderzoekers kunnen gebruiken om zich te informeren over de landen waarmee zij wensen samen te werken.

Naar analogie met de aanpak voor het interfederaal screeningsmechanisme voor directe buitenlandse investeringen onderzoeken we op welke manier **inlichtingen- en veiligheidsdiensten een adviserende rol kunnen opnemen** ten aanzien van een kennisveiligheidsloket. Hierover wordt najaar 2025 in overleg gegaan met de federaal bevoegde minister.

Timing: 2025

3.4 Inspelen op NAVO-initiatieven: DIANA en NIF

In 2021 besliste de **NAVO** om meer in te zetten op het behoud van een competitief voordeel inzake **opkomende en disruptieve technologieën** (*Emerging and Disruptive Technologies - EDTs*) die zich onder andere situeren in de domeinen van artificiële intelligentie, autonome en hypersonische systemen, en quantum- en biotechnologie. Twee nieuwe en nauw met elkaar verbonden instrumenten werden daartoe gecreëerd, nl. het NAVO-Innovatiefonds "**NIF**" en het incubatorprogramma "**DIANA**" (*Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic*). Het NIF maakt hefboomfinanciering beschikbaar voor baanbrekend werk van start-ups in EDTs. DIANA wil de krachten bundelen van innovatoren op EDT's binnen een triple-helixconstellatie en heeft als doel om innovatie te versnellen via testcentra. Zowel NIF als DIANA dragen bij tot de vorming van een NAVO 'EDT-ecosysteem'.

DIANA en NIF creëren over verschillende domeinen een aantal **opportuniteiten** voor Vlaanderen. Naast verschillende economische kansen voor Vlaamse start-ups en KMO's, worden er ook mogelijkheden gecreëerd voor kennisinstellingen en bedrijven in het technologiedomein en in het onderzoeks-, ontwikkelings-, en innovatielandschap.

Vlaanderen, Wallonië en de federale overheid besloten in 2023 om samen deze twee nieuwe initiatieven, het NIF en DIANA te **co-financieren**. Daartoe werd een **protocolakkoord**

onderhandeld dat de intra-Belgische samenwerking regelt, alsook de jaarlijkse maximale financiële verplichtingen conform een verdeelsleutel. Er werd bepaald dat deze samenwerking en cofinanciering voor minstens 15 jaar zal lopen. Op 7 juli 2023 hechte de Vlaamse Regering haar goedkeuring aan het Protocolakkoord tussen de Federale Staat, het Waalse Gewest en het Vlaamse Gewest omtrent de deelname van België aan de DIANA en het NAVO Innovatiefonds (VR 2023 0707 DOC.0925/1-10). Tevens keurde de Vlaamse Regering het Besluit van de Vlaamse Regering van 7 juli 2023 over de toekenning van een subsidie voor het NAVO-Innovatiefonds en voor DIANA goed, waarmee middelen voor beide initiatieven vastgelegd werden.

In lijn met het Vlaamse Regeerakkoord blijven we **inspelen op NAVO-initiatieven** voor defensie-innovatie, zoals NIF en DIANA. De Vlaamse Regering voldoet jaarlijks aan de **betalingsverplichting** conform het Protocolakkoord, via een dossier aan de Vlaamse Regering. Op de begroting van 2025 voorzien we voor de subsidie voor NIF 1.162.350 euro en voor de beheersvergoeding aan FPIM 14.050 euro. De ontvangen *call for funds* voor DIANA voor 2025 bedraagt 286.258 euro, dewelke eveneens ten laste is van de begroting van 2025.

Timing: van 2023 tot en met 2037

4. Maximaal begeleiden van bedrijven

We beogen, als onderdeel van de strategie binnen het impulsprogramma (zie 3.1), om de **hele levenscyclus voor productontwikkeling in veiligheid en defensie** zoveel als mogelijk te ondersteunen. In een 360°-benadering ondersteunen we de commerciële verankering van Vlaamse spelers in Vlaanderen, België en in internationale waardeketens. We ontwikkelen actieve exportmarkten, gecombineerd met een gerichte strategie voor het aantrekken van buitenlandse investeerders naar Vlaanderen.

In het bijzonder stimuleren we in dit kader dat:

- Vlaamse bedrijven die vandaag uitsluitend op de civiele markt zitten ook inzetten op toepassingen voor militair gebruik, en hun producten/diensten voor dat militair gebruik aanpassen;
- nieuwe bedrijven (start-ups) zich ook richten op use-cases in het domein defensie en veiligheid;
- transacties in het kader van Europese en NAVO-samenwerking worden gefaciliteerd door middel van een efficiënte en administratief vereenvoudigde procedures;
- Vlaanderen internationaal in de markt wordt gezet als thuisbasis van bedrijven die veiligheids- en defensieoplossingen aanbieden;
- buitenlandse defensiebedrijven aangetrokken worden om zich in Vlaanderen te vestigen voor hun R&D en productie;
- Vlaamse bedrijven die zich richten op de defensie – en veiligheidsindustrie ook een lokale afzetmarkt vinden en dat Vlaamse bedrijven de Belgische Defensie, de eindproducenten en subsysteemproducenten (OEM's en primes), de NAVO-bondgenoten, en internationale veiligheids- en defensie-organisaties zoals bevoegde Europese- en NAVO-agentschappen zullen beschouwen als potentiële klanten en met hun (aankoop)diensten in contact gebracht worden.

4.1 Begeleiding van Vlaamse bedrijven door VLAIO en NCP Flanders

VLAIO bedrijfsadviseurs van het Team Bedrijfstrajecten **kunnen bedrijven met potentieel op defensie gericht begeleiden** van idee naar realisatie. De begeleiding omvat het aftasten van mogelijke troeven van een bedrijf richting defensie, het vormgeven van projecten, het zoeken van geschikte kennispartners waar er nog kennishiaten zijn, en ondersteuning bieden bij het zoeken van financiering en aanvragen van subsidies en bij het zoeken naar ruimte om te ondernemen. De bedrijfsadviseurs vullen daarnaast een laagdrempelige VLAIO frontoffice in voor bedrijven die zelf aankloppen met innovatieplannen, waarbij ook kan afgetoetst worden of er potentieel is voor *dual-use*.

Via NCP Flanders zetten we verder in op het maximaal toeleiden en **begeleiden van Vlaamse bedrijven en kennisinstellingen naar de Europese defensie-initiatieven**, alsook naar de oproepen onder de DIRS en de NAVO-initiatieven.

VLAIO zal bedrijven **actief gaan begeleiden** richting defensieprojecten en inzetten op **ruimere bekendmaking** van het instrumentarium rond defensie.

NCP Flanders zal **maximaal inzetten op de begeleiding** van bedrijven en kennisinstellingen naar de **Europese en internationale initiatieven** rond defensie.

Timing: voorjaar 2025

4.2 Versterken van de internationale marktpositie van de Vlaamse defensie-industrie

Vlaanderen beschikt over een sterke basis van bedrijven en kennisinstellingen met internationaal toonaangevende producten, diensten en technologieën. Toch blijft de internationalisering van deze spelers een uitdaging. Grote defensiebedrijven opereren binnen gesloten waardeketens en nationale defensiebudgetten worden vaak prioritair binnen de eigen industrie besteed, wat de toegang voor Vlaamse bedrijven bemoeilijkt.

Vandaag worden op zowel nationaal als Europees niveau aanzienlijke defensiebudgetten vrijgemaakt. De vraag blijft echter hoe Vlaamse bedrijven effectief toegang krijgen tot deze middelen en hun producten en services snel kunnen heroriënteren naar deze waardeketens. Om deze opportuniteiten potentieel om te zetten in successen heeft FIT een *dedicated Global Industry Lead Defense & Security* aangesteld. Het doel is Vlaamse bedrijven te ondersteunen bij hun internationale expansie en hun toegang tot buitenlandse markten te versterken.

Cijfers bevestigen de sterke groeidynamiek in de sector. In 2023 genereerde de Europese defensie-industrie een omzet van €158,8 miljard, een stijging van 16,9% ten opzichte van het voorgaande jaar. De *Aerospace, Security and Defence Industries Association of Europe* schatte de groei over de laatste drie jaar zelfs op 28,5%. Met de aangekondigde bijkomende inzet op defensie zal dit enkel toenemen. Bijna 80% van de Europese defensieaankopen komt van leveranciers buiten de EU¹. De EU wil hierin een omslag maken. Dit toont duidelijk aan dat er

¹ Bron: Kiel Institute for the World Economy

meer kansen zijn voor onze bedrijven om delen van deze markten binnen te rijven, mits de juiste positionering en kennis van de markt en waardeketens.

FIT wil de **internationale marktpositie** van Vlaamse spelers in de veiligheids- en defensie-industrie verder **versterken** en neemt daartoe sinds begin 2025 **defensie als focussector** binnen de werking van het agentschap. Dit omvat onder meer gerichte buitenlandse handelsmissies, beursbezoeken, het promoten van succesverhalen van Vlaamse bedrijven, B2Bs, gerichte focus van FIT-kantoren in het buitenland op defensie om nieuwe mogelijkheden te identificeren, kennisopbouw en -deling over waardeketens en aanbestedingsprocedures, In Vlaanderen werkt FIT vooral drempelverlagend via webinars, informeren en actief begeleiden naar internationale, EU- en NAVO-opportunities, en door de samenwerking met de Vlaamse clusters en strategische partners van FIT te versterken.

Startup.Flanders zal onderzoeken hoe Vlaamse startups en scale-ups beter kunnen inspelen op opportuniteiten in defensie, lucht- en ruimtevaart.

FIT richt ook een **interne Europese taskforce** op voor de uitvoering van de internationaliseringsstrategie.

Timing: lopend, sinds begin 2025

4.3 Gerichte strategie voor het aantrekken van buitenlandse investeerders

Buitenlandse investeerders spelen een cruciale rol in het versterken van Vlaanderen als competitieve speler in de internationale defensiesector. Ze brengen niet alleen kapitaal en productiecapaciteit met zich mee, maar stimuleren ook technologische innovatie en versterken de aanwezige expertise. Bovendien kunnen ze Vlaamse bedrijven helpen toegang te krijgen tot internationale waardeketens, waardoor de positie van Vlaanderen binnen de sector verder wordt verankerd.

Om Vlaanderen als investeringshub voor defensie te versterken, zet FIT in op een gerichte en proactieve aanpak:

- Actieve outreach naar relevante en complementaire spelers binnen het internationale defensie-ecosysteem.
- Strategische targeting en relatie-opbouw met toonaangevende defensiebedrijven en investeerders.
- Handelsmissies en beursdeelnames inzetten als krachtige promotiemiddelen voor Vlaanderen als investeringsbestemming.
- Doelgerichte investeringsmissies naar sleutelspelers in prioritair beschouwde landen om concrete opportuniteiten te creëren.

Door deze strategie te combineren met nauwe samenwerking met Vlaamse bedrijven, clusters en onderzoeksinstituten, wil FIT niet alleen investeringen aantrekken, maar ook de positie van Vlaanderen als innovatief en technologisch vooruitstrevend defensiecentrum versterken.

Dit alles uiteraard met respect voor de strategische belangen van Vlaanderen in het kader van het interfederaal screeningsmechanisme voor directe buitenlandse investeringen.

Timing: lopend

5. Inzetten op crisisparaatheid en cyberveiligheid

5.1. Crisisparaatheid

In geval van externe bedreigingen moeten we voldoende voorbereid zijn en snel kunnen schakelen. Voorliggend defensieplan kan dan ook niet los gezien worden van een alomvattende inzet op weerbaarheid, crisismanagement en bescherming van kritieke infrastructuur. We zullen de komende periode ook verdere stappen zetten om ons zowel binnen de Vlaamse overheid als in interfederaal verband te versterken.

Het Vlaams Regeerakkoord bepaalt dan ook dat we voor een snel en adequaat crisismanagement een (desgevallend asymmetrisch) samenwerkingsakkoord met de federale overheid afsluiten.

We gaan hiertoe in overleg met de federale bevoegde entiteiten zodat we als volwaardige partner mee aan tafel zitten bij de opmaak en uitvoering van veiligheids- en weerbaarheidsstrategieën en -plannen.

Ook de beveiliging van kritische publieke infrastructuur rond onder andere energie en gezondheid verdient daarbij onze aandacht. Voor een brede categorie van veiligheidsrisico's, zoals hybride oorlogsvoering, cyberaanvallen, desinformatiecampagnes en andere noodsituaties, is het bv. van vitaal belang dat onze zorgsystemen en ziekenhuizen veerkrachtig en goed uitgerust zijn om de uitdagingen het hoofd te bieden.

Goed functionerende en weerbare energiedistributienetten, ook op het vlak van cyberveiligheid, zijn van groot belang voor onze veiligheid. Ook een verdere uitbouw van decentrale en gedifferentieerde bronnen van energie is van groot belang om bij een aanval of uitschakeling van grootschalige productie-installaties of interconnectoren, van onderop terug netten te kunnen opstarten en van stroom te voorzien. Kritische infrastructuur kan met behulp van batterijen voorzien worden van no-break (*Uninterruptible Power Supply UPS*) als *shortbreak* (noodstroom) oplossingen.

We zorgen voor een volwaardige Vlaamse betrokkenheid bij de opmaak en uitvoering van veiligheids- en weerbaarheidsstrategieën en -plannen.

5.2. Cyberveiligheid

Cyberveiligheid is cruciaal, zowel voor de overheid als in de privésector. Er worden immers almaar vaker cyberaanvallen genoteerd, en die trend gaat exponentieel.

Voor onze Vlaamse KMO's bestaan reeds de cyberveiligheid-verbetertrajecten die in 2021 werden opgestart. Ze hebben als doel Vlaamse ondernemingen (in het bijzonder kmo's) te ondersteunen bij het inkopen van extern gespecialiseerd advies in functie van het verhogen

van de cyberveiligheid-maturiteit op organisatieniveau. Hierbij wordt sterk de nadruk gelegd op het (proberen te) voorkomen van en reageren door ondernemingen op eventuele cyberincidenten.

Via de innovatiesteun bij VLAIO (voor onderzoeks -en ontwikkelingsprojecten) zetten we ook in op cyberveiligheid. Vooreerst ondersteunen we Vlaamse ondernemingen die eigen cyberveiligheid-technologie of cyberveiligheid-oplossingen ontwikkelen. Ondernemingen kunnen hiervoor ook samenwerken met kennisinstellingen waar relevant. Het aantal dergelijke projecten is relatief beperkt. In de toekomst zullen hier mogelijks linken zijn met het impulsprogramma defensie dat in ontwikkeling is.

Omdat onze ondernemingen en overheden met gelijkaardige dreigingen geconfronteerd worden, zoeken we de kruisbestuivingen tussen sectoren op. Cyberveiligheid is een uitdaging voor iedereen, waardoor samenwerking cruciaal is, zowel op vlak van technologie, als op vlak van sensibilisering. Een goede samenwerking met het *Center for cybersecurity Belgium* (de federale publieke autoriteit op vlak van cyberveiligheid in België) en met de Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid (ADIV) is dan ook aangewezen.

We **versterken waar nodig de huidige initiatieven op vlak van cyberveiligheid richting onze bedrijven** en gaan het overleg aan met het CCB (*Center for Cybersecurity Belgium*) en de Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid (ADIV) om tot een nog betere en gecoördineerde samenwerking te komen.

We richten het **Vlaams Centrum voor Digitale Veiligheid** op voor de overheden in Vlaanderen, dat zowel Vlaamse als lokale overheden zal ondersteunen, zowel in het preventieve luik als in het reactieve luik. Het Vlaams Centrum voor Digitale Veiligheid neemt hierbij ook de SPOC-rol op voor de Vlaamse entiteiten en lokale besturen richting het Crisiscentrum van de Vlaamse overheid (CCVO), het CCB en ADIV.

We zetten bijkomend in op onze **Vlaamse en lokale besturen**, om ze te ondersteunen om de nodige maatregelen te nemen om hun **cyberweerbaarheid** te versterken en om de NIS2-verplichtingen te implementeren. De lokale besturen ondervinden in belangrijke mate impact van de NIS2-regelgeving.

Timing: voorjaar 2025

6. Snellere en soepelere omgevingsvergunningen voorzien

Gelet op de bestaande en steeds toenemende geopolitieke spanningen wil de Vlaamse Regering ook vanuit de bevoegdheid Omgeving al het mogelijke doen om zowel defensie als de (private) defensie-industrie optimaal te ondersteunen in hun inspanningen om onze bevolking en onze kritische infrastructuur ten volle te kunnen beschermen. Vanuit die optiek worden momenteel al volgende maatregelen vanuit het beleidsdomein omgeving voorbereid, in overleg met het Ministerie van Defensie, met het oog op een goede afstemming op de concrete behoeften van defensie en de defensie-industrie.

6.1 Uitbreiding vrijstellingsmogelijkheden voor defensie

Het vrijstellingsbesluit² (artikel 8.3) voorziet thans in de mogelijkheid om **op een militair domein installaties en gebouwen** van militair strategisch belang op te richten, zonder dat hiervoor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen moet worden aangevraagd/bekomen.

“Een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen is niet nodig voor het optrekken van installaties en gebouwen van militair strategisch belang in gebieden die op de plannen van aanleg of op de uitvoeringsplannen aangegeven zijn als militair domein.

Een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen is niet nodig voor de aanleg van leidingen van militair strategisch belang en hun aanhorigheden.”

We optimaliseren deze vrijstelling en breiden ze uit naar andere specifieke bestemmingsgebieden (zoals lucht- en zeehavens) waar strategische militaire infrastructuur kan worden gebouwd zonder de vereiste van het bekomen van een voorafgaandelijke omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. Concreet moet deze aanpassing het dus bijvoorbeeld mogelijk maken om onmiddellijk luchtafweer of andere verdedigingssystemen te plaatsen in de haven van Antwerpen.

We **breiden de vrijstelling uit naar andere specifieke bestemmingsgebieden** waar strategische militaire infrastructuur kan worden gebouwd zonder de vereiste van het bekomen van een voorafgaandelijke omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen.

Timing: eerste principiële goedkeuring door de Vlaamse Regering eind april 2025 en definitieve goedkeuring vlak voor/na het zomerreces

6.2 Uitwerken van een sui generis omgevingsvergunningsprocedure

Het volledig doorlopen van een **omgevingsvergunningsprocedure** is niet verenigbaar met de flexibiliteit en snelheid die vereist is om in crisissituaties onze defensie-industrie de mogelijkheid te bieden om de productie van militair materieel binnen bestaande of nieuw te bouwen infrastructuur onmiddellijk op te starten.

Er wordt aan het Vlaams Parlement een **sui generis decreet** voor de defensie-industrie ter goedkeuring voorgelegd om in het geval van een crisissituatie een vereenvoudigde en versnelde omgevingsvergunningsprocedure toe te passen.

² Besluit van de Vlaamse Regering van 16 juli 2010 tot bepaling van stedenbouwkundige handelingen waarvoor geen omgevingsvergunning nodig is.

Om de rechtszekerheid en democratische controle te waarborgen, zullen **checks and balances** gehanteerd worden. Dat betekent onder meer dat:

- de toepassing van deze specifieke procedure enkel kan in het geval van een gewapend conflict of de directe dreiging hiertoe;
- de maatregel steeds tijdelijk en proportioneel moet zijn;
- het toezicht op de activering van deze uitzonderingsprocedure bij het Vlaams Parlement moet liggen.

We starten de voorbereiding van de opmaak van een **sui generis decreet**, hetwelk specifiek zal voorzien in een vereenvoudigde en versnelde omgevingsvergunningsprocedure voor de defensie-industrie in crisissituaties.

Timing: aanleveren eerste ontwerp teksten eind april 2025

6.3 Oprichten van een VIP-desk voor defensie-industrie

Om een efficiënte en slagkrachtige aanpak te kunnen garanderen, zal binnen de bestaande VIP-cel van het beleidsdomein Omgeving een VIP-desk worden opgericht om de Vlaamse defensie-industrie in zijn ontwikkeling te faciliteren. Dit loket zal m.a.w. als centraal aanspreekpunt fungeren voor vragen i.v.m. omgevingsvergunningsprocedures, milieu-impactanalyses en andere administratieve vereisten.

Oprichting van een **VIP-desk voor de defensie-industrie** binnen de bestaande VIP-cel van het beleidsdomein Omgeving.

Timing: reeds opgestart

7. Infrastructuur versneld klaarmaken

Onze Vlaamse wegen-, waterwegen-, haven- en luchthaveninfrastructuur moet versneld klaargemaakt worden opdat deze inzetbaar is voor **strategische militaire mobiliteit**. In het bijzonder betreft dit onder meer militaire mobiliteit en de routes voor transporten van de Vlaamse zeehavens naar strategische locaties, maar ook de betere beveiliging van deze logistieke routes voor duaal militair-civiel gebruik en het verzekeren van de beschikbaarheid van kritieke infrastructuur met inbegrip van beveiliging.

7.1 Wegeninfrastructuur

De **belangrijkste militaire corridors** lopen van de Vlaamse zeehavens richting de oostgrens met Duitsland. Vooral de corridor Zeebrugge – Antwerpen – Luik – Duitse grens is voor Defensie van groot belang. De route van de Waaslandhaven over de noordelijke ring van Antwerpen naar Luik is hierin de grootste prioriteit. Ook het Vlaamse gedeelte van de corridor Zeebrugge en Gent over Brussel is relevant.

De grootste inspanningen betreffen de verhoging van het draagvermogen van bruggen in de snelwegen, de verbeterde ontsluiting van militaire domeinen en vliegbasissen (cfr. infra) en de uitbreiding van capaciteit van dienstenzones (snelwegparkings).

7.2 Waterwegeninfrastructuur

De belangrijkste **waterwegen voor militair transport** betreffen de maritieme toegang tot onze Vlaamse zeehavens, de beschikbaarheid en bereikbaarheid van onze havengebieden, en de aansluiting vanuit onze Vlaamse zeehavens met het hinterland. Het Albertkanaal en de Schelde-Rijnverbinding zijn de belangrijkste assen over het water. Deze liggen ook op de twee militaire corridors die door Vlaanderen passeren.

7.3 IJzeren Rijn (3RX)

Vlaanderen pleit al lang voor de **heropening van de IJzeren Rijn via het 3RX-tracé en een tweede spoorontsluiting voor de haven van Antwerpen**. De extra spoorverbinding met Duitsland is cruciaal voor militaire mobiliteit en de robuustheid van ons spoornetwerk. Op Vlaams grondgebied zijn al belangrijke investeringen uitgevoerd (elektrificatie van spoorlijn 19 tot Hamont) of in studie (verdubbeling van spoorlijn 19 tot Hamont).

7.4 Ontsluiting van militaire domeinen en vliegbasissen

De **luchthavens** van Oostende-Brugge en Brussel-Zaventem (Melsbroek) zijn prioritair voor Defensie. De beveiliging van de luchthavens als kritieke infrastructuur is relevant.

Daarnaast is er nood aan verbeterde **wegontsluiting van het militaire domein en de vliegbasis** in Ursel (met het Kwartier van de Toekomst), de vliegbasis Koksijde en van het militaire domein en de vliegbasis in Zutendaal.

7.5 Beveiliging van de militair belangrijke logistieke assen

Op vlak van beveiliging van de maritieme keten (*security* en *safety*), willen we actie ondernemen op volgende punten:

- **Beveiliging op zee: *Emergency Response Towing Vessel* (ERTV)**, een noodzeesleper die kan ingrijpen in geval van (bijna-)incidenten die een bedreiging vormen voor de maritieme toegang tot de Vlaamse zeehavens en de (energie)infrastructuur op de Noordzee.
- **Digitale beveiliging van de verkeersbegeleidingssystemen, zowel op het water als aan land.**
- **Zeehavens:** beveiliging van de kritieke infrastructuur in de Vlaamse zeehavens; beveiliging van civiele en militaire overslagoperaties in de Vlaamse zeehavens (met industrieel belangrijke locaties of infrastructuur in energie, pijpleidingen of andere nutsvoorzieningen) en mogelijks ook bijkomende investeringen in kaaimuren, terminalplatforms, haveninterne spoor- en wegontsluiting.

Om onze infrastructuur versneld klaar te maken voor militaire mobiliteit, zijn – zonder enige voorafname te doen op het meerjarig Geïntegreerd Investeringsprogramma (GIP) – **bijkomende investeringen** nodig in Vlaamse infrastructuur en hun beveiliging.

We stellen daartoe een **investeringsprogramma** op, waarvoor we de Europese Commissie om financiële steun vragen.

Voor bijkomende of versnelling van investeringen in infrastructuur voor duaal gebruik wordt geanalyseerd hoe deze kunnen worden **gefinancierd en gecontracteerd**, al dan niet in publiek-private samenwerking.

We versterken ook de **cyberveiligheid van de Vlaamse (zee)havens**.

Timing: een aantal investeringen, bv. rond wegen en tunnels, zijn reeds in uitvoering of voorbereiding, andere investeringen zijn gepland voor uitvoering de komende jaren of voorzien met een horizon op 2035. Tegen de zomer van 2025 voert Agentschap Wegen en Verkeer een screening uit van bruggen, tunnels en wegen uit om na te gaan of deze nu al technisch van nut zijn voor defensiedoeleinden of nog dienen te worden aangepast.

8. Inzetten op defensie en veiligheid via opleiding en werk

8.1. Opleiding rond Defensie en Veiligheid

De opleiding Defensie en Veiligheid (3de graad tso dubbele finaliteit) is een niche-opleiding die wat betreft de Vlaamse Gemeenschap kan worden aangeboden in maximaal zestien scholen. Dit contingent is volzet. Verschillende van de zestien scholen die de opleiding Defensie en Veiligheid mogen aanbieden, moeten werken met volzetverklaring en wachtlijsten, omdat er te weinig plaats is voor alle geïnteresseerde leerlingen. Dit is wel geografisch verschillend: er zijn regio's waar wachtlijsten zijn en regio's waar nog inschrijvingen mogelijk zouden zijn.

De federale actoren bekijken het maximaal aantal leerlingen op globaal niveau waarbij er op dit ogenblik maar plaats is voor een 550-tal leerlingen per jaarlijkse instromende cohorte. Meerdere secundaire scholen staan klaar om deze opleiding aan te bieden, maar dit is nu onmogelijk. De aanbodbeperking is ingegeven door de samenwerking met de federale veiligheidssectoren. Deze federale actoren staan in voor een gedeelte van de lessen en zij zijn genoodzaakt hun bijdrage af te stemmen op de beschikbare capaciteit wat betreft lesgevers, opleidingslocaties en materieel. Voor de opleiding Defensie en Veiligheid stelt zich de aanbodbeperking sterk omwille van de betrokkenheid van niet alleen Defensie, maar ook van Brandweer, Politie, Privébewaking en Justitie die elk curriculumonderdelen opnemen.

De uitbouw van de opleiding Defensie en Veiligheid wordt vermeld in het federaal regeerakkoord onder *“Het personeel is het hart van Defensie”*: In samenspraak met de

deelstaten versterken we de opleiding Veiligheid en Defensie die in het onderwijs wordt voorzien. We breiden en bouwen deze uit, onder andere door het voorzien van voldoende lesgevers. We stellen een militair referendaris aan die in scholen uiteenzet wat Defensie doet en hoe dit bijdraagt tot internationale vrede en onze veiligheid. Dit in samenspraak met de gemeenschappen, stedelijke en gemeentelijke autoriteiten.

We starten overleg op met de federale actoren (Defensie, Binnenlandse Zaken en Justitie) om het **contingent scholen op te trekken** vanaf 01/09/2026.

Timing: wordt opgestart

8.2. Opleiding Integrale Veiligheid

Ook voor de gemoderniseerde niche-opleiding Integrale Veiligheid (7de leerjaar gericht op instroom arbeidsmarkt na onderwijskwalificatie 3) geldt een contingent van maximaal 16 scholen. Ook dit contingent is volzet. Verschillende scholen hebben zich reeds tevergeefs aangemeld om deze opleiding te mogen inrichten.

Binnen deze opleiding moet alleen de BK Bewakingsagent gerealiseerd worden en secundaire scholen kunnen erkend worden door de FOD Binnenlandse Zaken om de opleiding leidend tot het algemeen bekwaamheidsattest bewakingsagent volledig aan te bieden en het attest uit te reiken. Het is echter zo dat vele scholen ook een bredere insteek naar integrale veiligheid binnen deze opleiding voorzien.

Het is de bedoeling om op korte termijn een onderwijsconvenant af te sluiten betreffende het gemoderniseerde structuuronderdeel Integrale Veiligheid waarin ook mogelijke samenwerking met andere veiligheidssectoren, naast de private bewaking, kan opgenomen worden.

We onderzoeken samen met Defensie en eventuele andere federale veiligheidsactoren welke engagementen deze actoren kunnen opnemen om de **gemoderniseerde opleiding Integrale Veiligheid** zo “integraal” en aantrekkelijk mogelijk uit te bouwen en dit gerelateerd aan een **mogelijke uitbreiding van het contingent scholen** vanaf 01/09/2026.

Timing: wordt opgestart

8.3. Defensie en Veiligheid binnen STEM-opleidingen

Bepaalde STEM-opleidingen kunnen inzetten op Defensie- en veiligheidsgerelateerde technologieën. We denken hierbij aan technologie voor bijvoorbeeld drones, cybersecurity of radarsystemen in opleidingen zoals Mechatronica, Technologische wetenschappen en engineering, Elektromechanische technieken, Elektro(nica)technieken, Industriële ICT, Maritieme technieken dek/motoren, Mechanische vormgevingstechnieken, Vliegtuigtechnieken, Datacommunicatie en netwerkinstallaties, Elektrische installaties, Lassen-constructie, Mechanische vormgeving, Preventief onderhoud machines en installaties,

Productie-industrie, Beveiligingstechnicus, Polyvalent mecanicien zware bedrijfsvoertuigen, Polyvalent techniekeer havenvoertuigen, Vliegtuigtechniekeer ...

We overleggen met onderwijsverstrekkers en experts in welke mate binnen bestaande **STEM-opleidingen** inhouden kunnen aangebracht worden die leerlingen voorbereiden op de arbeidsmarktrealiteit binnen de defensie-industrie. Hierbij kan de link gelegd worden naar de competentieprognoses zoals in kaart gebracht door WEWIS.

Timing: wordt opgestart

8.4. Samenwerking met de Koninklijke Militaire School (KMS)

De huidige samenwerking met de Koninklijke Militaire School (KMS) is eerder beperkt. In de Codex Hoger Onderwijs staan een aantal bepalingen die over de samenwerking gaan. De KMS richt zelf twee opleidingen in die tot de graad van master gaan: de master sociale en militaire wetenschappen en de master burgerlijk ingenieur – polytechniek. Deze opleidingen zijn geaccrediteerd door de NVAO.

Daarnaast doet de KMS een beroep op het hoger onderwijs om bepaalde professionals voor hen op te leiden, vb. artsen, ingenieurs en masters in de Nautische Wetenschappen. In dat geval wordt een opleiding in een hogeronderwijsinstelling geflankeerd door een militaire opleiding door de KMS.

We gaan na waar we de **huidige samenwerking met de KMS** kunnen **versterken** en vragen de hogeronderwijsinstellingen om aspecten die leiden tot een betere Vlaamse defensie op te nemen in hun opleidingsprogramma's.

We starten een overleg op met de federale overheid om te onderzoeken of en hoe de **politie scholen** kunnen worden overgeheveld, inclusief bijbehorende financiering.

Timing: wordt opgestart

8.5. Samenwerking VDAB en Defensie

VDAB en Defensie werken samen om kandidaat-rekruten toe te leiden naar Defensie. Dit kan bijvoorbeeld door een stand van Defensie te voorzien op een VDAB-jobbeurs. Ook kunnen Defensie-standen geplaatst worden op beurzen specifiek gericht op schoolverlaters.

Voor mensen die Defensie verlaten, voorziet VDAB ook de nodige informatie zodat zij hun loopbaan in een andere sector kunnen verderzetten.

We versterken de **samenwerking tussen VDAB en Defensie**.

Timing: wordt opgestart

9. Onze burgerlijke weerbaarheid versterken samen met de lokale besturen

Veiligheid is één van de kerntaken van de overheid. Onze samenleving ‘wapenen’ en weerbaar maken tegen de dreiging van (hybride) oorlog, ondermijning en andere crisissituaties begint bij de **veerkracht** van burgers en maatschappelijke structuren.

Veel **Vlamingen beschikken over waardevolle vaardigheden** of doorgedreven motivatie om bij noodsituatie of rampen hun vrijwillige bijdrage te leveren, bv. via vrijwilligerskorpsen. Bij ernstige dreigingen of conflicten moet de overheid er ook op kunnen vertrouwen dat de samenleving tijdelijk of gedeeltelijk zelfredzaam is. Daarnaast helpt gedegen voorbereiding om de impact te verkleinen, mocht het onverhoopt toch mis gaan. Niet alleen bij oorlogssituaties kan assistentie door burgers bij logistieke, operationele of medische taken noodzakelijk zijn. Hierbij denken we ook aan rampen, zware ongevallen, overstromingen of grootschalige branden, ...

We willen initiatieven aanmoedigen die voor jong en oud vaardigheden aanbieden om sterk in het leven te staan. Door deelname aan lokale vrijwilligerskorpsen creëren we kansen om bij te dragen aan de samenleving en zich te ontwikkelen tot de hulpverleners en beschermers van morgen.

We richten een **Vlaams burgerlijk weerbaarheidsprogramma** op, in afstemming met de federale overheid, waarvan de lokale overheden de coördinatie opnemen. Dit programma bestaat uit opleidingstrajecten rond hulpverlening in samenwerking met hulpverleningsorganisaties zoals het Vlaams Kruis en Rode Kruis, maar heeft evengoed aandacht voor vormingen over EHBO, fysieke veiligheid, digitale weerbaarheid, ...

Lokale besturen richten in dat kader **lokale vrijwilligerskorpsen** op die onmiddellijk kunnen ingeschakeld worden in het kader van noodhulpverlening en waar vrijwilligers bijdragen aan het uitvoeren van logistieke, operationele en medische taken in geval van bijzondere nood.

Timing: op te starten

10. Soepele regels voorzien voor reservisten bij de Vlaamse en lokale overheid

Het Vlaams Personeelsstatuut (VPS) omvat reeds een regeling voor reservisten werkzaam bij de diensten van de overheid (artikel X 63bis van het VPS). Deze nieuwe regeling werd op 16 juli 2021 ingevoegd in het VPS en kwam tot stand in overleg met Defensie.

Ook bij lokale overheden zijn reservisten werkzaam; daar geldt het Rechtspositiebesluit voor lokale besturen.

Er blijven echter drempels bestaan die de instroom vanuit de Vlaamse en lokale overheidsdiensten naar het reservistenkader belemmeren.

We brengen **de drempels** voor (toekomstige) reservisten die werken bij de Vlaamse overheid en bij de lokale overheden in kaart.

We gaan daaropvolgend, in coördinatie met Defensie, na waar er ruimte is om **de regels voor reservisten bij de overheid te versoepelen** en het statuut van ambtenaar – reservist aantrekkelijker te maken. Waar nodig wordt daartoe de relevante regelgeving aangepast, waarbij we ook waken over de afstemming tussen het Rechtspositiebesluit voor lokale besturen en het VPS.

Timing: op te starten

C. SAMENWERKING MET DE FEDERALE OVERHEID EN DE ANDERE GEWESTEN

1. Betrokkenheid bij de DIRS

De DIRS (*Defence, Industry and Research Strategy*) is een **strategisch plan van de federale overheid**, goedgekeurd in september 2022. Deze tekent de langetermijnstrategie uit voor de ontwikkeling en de bestending van een performante defensie gerelateerde technologische en industriële basis (DTIB). Aan de DIRS zijn 5 strategische doelstellingen, 4 beleidsthema's, 15 speerpunt domeinen gekoppeld. Er is een budgettair groeitraject voorzien om tegen 2030 1,8 miljard euro hiervoor te voorzien.

Een concreet initiatief binnen de DIRS is de ***Defence-related Research Action (DEFRA)***, een meerjarig wetenschappelijk en technologisch onderzoeksprogramma met een jaarlijkse oproep gericht op Belgische onderzoeksinstituten en de industrie. DEFRA streeft ernaar projectgebaseerde partnerschappen op te zetten tussen Defensie, academische instellingen en de industrie volgens het triple helix-model.

Daarnaast steunt Defensie via de DIRS bedrijven die geselecteerd zijn voor het **Europees Defensiefonds (EDF)** - een Europees financieringsinstrument ter ondersteuning van onderzoek en ontwikkeling op vlak van defensie met een budget van ongeveer 8 miljard euro -, en draagt het bij aan initiatieven in het kader van DIANA en NIF.

Vlaanderen is het best gepositioneerd om de sterktes in de Vlaamse veiligheids- en defensiesector m.b.t. O&O&I aan te duiden. Vlaanderen zal dan ook ijveren om **actief betrokken te worden binnen de governancestructuren van DIRS**, alsook om een rol te krijgen in de DIRS en de uitvoering ervan. Op die manier zorgen we ervoor dat meer Vlaamse ondernemingen deelnemen aan federale, Europese en internationale militaire ontwikkelingsprogramma's zoals EDF en DEFRA.

Timing: zo snel mogelijk

2. Nood aan een interfederaal samenwerkingsakkoord rond veiligheid en defensie

Omwille van de toenemende betrokkenheid van de Gewesten inzake defensie-innovatie en defensie-industrie, is er voor een optimale interfederale samenwerking nood aan een Samenwerkingsakkoord dat de brede samenwerking tussen de federale overheid, het Waals Gewest en Vlaanderen structureert.

Een dergelijk samenwerkingsakkoord moet op zijn minst afspraken omvatten over:

- de rol van Vlaanderen in de DIRS;
- structureel overleg, op politiek en op ambtelijk niveau, tussen Vlaanderen, de federale overheid en de andere Gewesten met het oog op beleidsafstemming en coördinatie en informatie-uitwisseling en data-toegang;

- de betrokkenheid van de Gewesten bij de standpuntbepaling, vertegenwoordiging en belangenbehartiging inzake Europese dossiers rond veiligheid en defensie-innovatie en -industrie, inclusief de betrokkenheid in de Europese Raadswerkgroep Defensie-industrie;
- exportcontrole.

De interfederale samenwerking rond de NAVO-initiatieven DIANA en NIF kan tegelijk verankerd worden in dit samenwerkingsakkoord.

Vlaanderen gaat in gesprek met de federale overheid met als doel om zo snel mogelijk, en bij voorkeur tegen de zomer van 2025, een **interfederaal samenwerkingsakkoord op te zetten**.

Timing: zo snel mogelijk (zomer 2025)

D. VERDERE OPVOLGING

De nodige voorbereidingen voor de uitrol van dit Vlaams Defensieplan worden voortgezet en opgestart. Waar nodig zal voor specifieke onderdelen van dit plan een akkoord gevraagd worden aan de Vlaamse Regering.

Voor verdere afstemming rond initiatieven inzake defensie-industrie en defensie-innovatie zal op regelmatige basis de bestaande triple helix 'Overleggroep Veiligheid en Defensie' verder geconsulteerd worden als klankbordgroep.

De Vlaamse Regering zal in het kader van dit Vlaams Defensieplan ook een strategische dialoog opstarten met de defensie-industrie.

E. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar goedkeuring te hechten aan dit Vlaams Defensieplan en de daarin opgelijste initiatieven;
2. de bevoegde ministers te gelasten met de uitvoering van dit plan.

De Vlaamse minister van Economie, Innovatie en Industrie, Buitenlandse Zaken,
Digitalisering en Facilitair Management,

Matthias DIEPENDAELE

F. BIJLAGEN

- **VARIO-Advies nr. 38:** Opportuniteiten en noden voor de Vlaamse defensie-industrie en -innovatie (13 november 2024)
- **VARIO-Rapport:** Mapping Vlaams defensie innovatie-ecosysteem en gewijzigde beleidskaders (7 januari 2025)